

Піонери й вчинки

Володимир СУПРУНЕНКО

«Пионер – всем ребятам пример». З минулого (вже далекого) я це чітко запам'ятав. І засвоїв. Необов'язково це було пов'язано з червоним галстуком і портретом вождя на значку. Ще були «Піонери» Фенімора Купера. Піонер – це той, хто попереду, хто перший. При цьому (головне!) той, хто показує приклад. Саме він, приклад першого, приклад провідника, керманіча, є одним із головних стимулів, що спонукає впевнено йти за ним, вірити йому. «Люди не підуть за лідером від усього серця, доки не побачать, що лідер «заплатив ціну» і поклав її якимось чином за них», – це слова всесвітньо відомого проповідника Майлса Монро про здатність лідерів-піонерів не тільки «глаголом» – словом, а й особистим прикладом «жечь сердца людей».

Чим запам'яталися видатні особистості минулого? Насамперед жертовністю – здатністю пожертвувати особистим життям (навіть самим життям як таким!) заради того, щоб ведені ними повірили, а повіривши, згуртувалися для досягнення мети. Перикл, Александр Македонський, Цезар, Чингісхан, Наполеон – усі ці державні діячі були водночас і полководцями, які мужністю, особистим прикладом на полі бою довели право бути першими, вести за собою інших. Коли Володимир Мономах казав, що йде «на ви», то не лише ворог знав, що він особисто братиме участь у битві. Насамперед про це знали ті, кого він вів за собою. Релігійні чвари в Індії припинилися (принаймні, пристрасті помітно вщухли) лише після того, як Махатма Ганді розпочав голодовку.

За всіх часів особистий приклад був часто-густо дієвішим за найполум'яніші промови, грізні укази або навіть правильні мудрі закони. Бо не тільки, як то кажуть, лихий приклад – людям заохота. Шляхетний учинок, самовіддана поведінка «запалюють» не менше. «Лікарю, зцілися сам!» – цей правдивий біблійний заклик (досить, до речі, популярний в античності, трапляється в Плутарха й Еврипіда) червоною ниткою проходить крізь усю історію. Особливо на її крутих віражах.

А що ми маємо сьогодні? Потомком з високих трибун, кафедр, екранів і газетних шпальт ллються настанови, викриття, заклики. Однак реакція слухачів, глядачів, читачів часто нульова. Причина? Боїмося, сумніваємося, не розуміємо. А найголовніше – не віримо! Немає віри словам (навіть якщо вони скріплені солідною гербовою печаткою), бо немає справ, що підтверджують ці слова. Ну добре, справи не завжди швидко робляться – це зрозуміло, однак немає навіть сигналу, натяку на те, що їх загалом збираються робити. Й передовсім немає відправ-

ної точки – особистого прикладу, з якого, мабуть, і починається справа. Спочатку все-таки була справа, слово з'явилося потім.

Якщо прагнеш змінити суспільство, насамперед зміни себе. Доведи, що прагнеш цього. І, головне, здатний на це. І, мабуть, найголовніше, почав робити це. Усім показав, переконав, зважився на це, почав діяти. Альберт Ейнштейн неабияк розумівся на теорії відносності й водночас на тому, як ця теорія застосовна до суспільства. Тому й одного разу написав: «Для кожного покоління й усього ходу історії моральні якості видатної особистості мають, можливо, більше значення за суто інтелектуальні здобутки. Останні залежать від величчя характеру значно більшою мірою, ніж прийнято вважати». Великих не прийнято доповнювати, і все-таки ризикну додати: безвідносно до епохи та її змін. Історія планети людей – це не лише хроніка подій, виникнення чи зникнення імперій або держав, ланцюг великих відкриттів. Це й (а може, насамперед!) долі конкретних людей. У пам'яті народів і поколінь – чимало видатних особистостей. Видатних своїми діяннями (у різних сферах), своєю характерністю, унікальністю, а найголовніше – особистими прикладами.

Ефект «особистого прикладу» охоче й мистецьки використовують пропагандисти, апологети різних режимів. Аж ніяк не випадково в різних навчальних посібниках, настановах, напучуваннях наочно й барвисто подають особисті звіти й добрі діяння героїв міфів та біблійних страдників. Геракл скільки завгодно міг би закликати людей до чистоти й порядку, однак це не мало б успіху, якби він особисто не взявся за очищення стаєнь. Особливу увагу приділяють особистому прикладу вождів. Тут і Ленін з колодою, й Мао Цзедун, який перепли-

ває Янцзи, й Фідель Кастро, котрий очолює загіг повстанців...

Мені важко уявити народного обранця, який під'їхав би до парламенту велосипедом. Спокійно пристебнув його до ліхтарного стовпа й, розправивши воріт футболки, попрямував на засідання комісії, скажімо, з транспорту. Або ж міністра, котрий взяв до рук мітлу, лопату, кирку й почав прибирати сміття. Я вже не кажу про винос сміття зі своїх осель. Чи олігарха, який раптом перейнявся здоров'ям нації й значну (більшу!) частину своїх прибутків пустив, скажімо, на будівництво громадських лазень. Став би перед народом (необов'язково на коліна й навіть необов'язково вдаряючи себе в груди) й просто сказав: «Земляки, у мене є десять мільйонів, десятини з лишком вистачить мені й моїм дітям. Усе решта – ваше».

Особлива розмова про лідерів. Саме їхній приклад самовідданості часто досягає ефекту швидше, ніж мистецьки побудована система керування країною. Саме здатність жертвувати особистим (тим паче коли воно вочевидь зайве для задоволення елементарних потреб) заради суспільного добра може розв'язати проблему, переломити ситуацію, надихнути народ.

Наші державні мужі, коли йдеться про міць і велич держави, говорять про вітчизну-*батьківщину*. Маючи на увазі, що рідний батько, хоч іноді й суворий, але справедливий і щедрий. Як такого послухаєшся?! Коли держава опиняється в небезпеці й починають хитатися крісла під її першими особами (а то й земля тікати з-під ніг), то лунають заклики захистити рідну *неньку*-Україну. Часто йдеться й про жертвовність заради батьківщини-неньки. І жертви зазвичай приносяться. Чужі. Насамперед простих громадян. Однак нікому й на думку не спадає, що головну жертву заради своїх дітей мають принести

батько й мати. Так у природі. Так і в родині. Звісно ж, порядних.

У деяких транспортних механізмах є такий пристрій, як пускач. Це маленький допоміжний моторчик, за допомогою якого запускається основний двигун. Отож особистий приклад, скажімо, міг би стати таким пускачем. Маю на увазі не показушну благодійну акцію, навіть не милосердний вчинок (хоча він сам по собі заслуговує на повагу), а постійне цілеспрямоване самообмеження (навіть усупереч думці, а часто й

прямій протидії кастового оточення). Вельми важливий цей приклад, коли над державою, спокоєм у її межах нависає справжня загроза. Нерідко йдеться навіть про саме існування держави. І тут запитання «бути чи не бути?» звучить аж ніяк не риторично.

Шляхетність, благородство – це здатність народжувати (творити) благо. До того ж робити це на особистому прикладі, шляхом самопожертви. «Якщо знати і государі не є прикладом благородства, їх

буде скинуто». Це давня китайська мудрість із філософського вчення – даосизму. На жаль, із прикладом особистого благородства в нашій знаті (по-сучасному – еліті), в можновладців, загалом у різного рангу провідників «напряженка». Більше того, самовідданість, якщо й трапляється, сприймається як дивацтво, благодурість, популізм, піар... Замінімо? Скинемо? Вже було. А може, все-таки дочекаємося прикладу? І, найголовніше, самі покажемо приклад.

Надіє, ти вже перемогла!

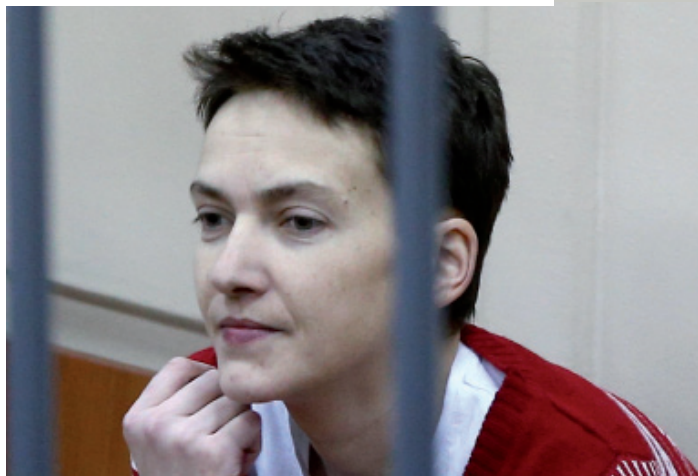
Ми схилиємося перед мужністю Надії Савченко, щиро пишаємося її незламністю.

Але!..

...звістка про те, що вона після 10 днів перерви поновила голодовку, озвалася гострим болем у серці кожного, хто на боці справедливості й гуманізму.

Нещодавно українські лікарі, яким дозволили оглянути Надію Савченко, застерегли: полоненій украї небажано поновлювати голодовку. Адже перед цим несправедливо ув'язнена нічого не їла 83 дні!.. Фахівці одностайні: вихід із такої тривалої голодовки слід здійснювати в реанімації під особливим контролем.

«Там уже органи настільки змінені, що як людина почне знову не їсти – швидко доб'є себе. Цього не можна робити», – зазначила добре обізнана в обставинах сестра бранки Віра Савченко.

За майже ефемерне «може» готова віддати життя

Надія пояснила в листі, оприлюдненому у *Twitter*, що вона припустила голодовку на 10 днів через численні звернення «добрих людей».

«Інакше як ви повірите в майбутньому, що мені важлива ваша думка. Я також показала, що мені вистачило мудрості й терпіння йти на компроміс, але компроміс має бути двостороннім, – зазначила Надія. – Я небезкомпромійна людина [ось тут, Надійко, ніхто не погодиться з Вами! – Ю. П.], але торгувати правдою і совістю не можу і не хочу», – написала вона й додала, що не вва-

жає за можливе йти на компроміси з власною совістю. «Більше не можу, бо інакше не поважати себе», – наголосила льотчиця.

...Тож Надія Савченко знову над прірвою.

Уважно й пильно поміркувавши, нескладно здогадатися, що героїчна українка вирішила: якщо не має змоги допомогти Батьківщині живою на волі, то допоможе своєю смертю в неволі.

Мабуть, Надія міркує: її (поки що евентуальна) смерть як грім прогрімить по всій планеті. Приверне додаткову увагу до трагедії, до мук

України, яких цинічно й безжалюдно завдають нам Кремль і психологічно (а радше – психічно) згвалтований отим «зомбоящиком» російський люд.

Може, тоді отямляться російська інтелігенція, студентство. Може, Захід витягне свою страусину голову з піску й надасть Україні озброєння. Може, чесні люди з інших країн придуть українцям на допомогу – вояками-добровольцями та цивільними волонтерами. Може, потрояться моральні сили українського війства й цілого суспільства для відсічі ворогу. Може...

Запитаймо себе й увесь світ руба: чи хоче Путін смерті Надії Савченко?

Хоче. Однозначно.

Чому хоче? Тому що прагне смерті України-держави, а Надія Савченко стала уособленням, символом України. Волелюбної, демократичної й у майбутньому – заможної та могутньої держави.

Чим Савченко ненависна Путіну? Українським патріотизмом,

незламністю, світлоносністю душі й думки, гідністю, некерованістю. Усією українською сонячністю, від якої, як роса, гинуть і воріженьки, й вороги.

То хто ж переможе кого? Нашу героїню (і тисячі інших дочок і синів України) Путін убити... здатен.

Але не перемоги.

За Надією та Україною – Господь Бог і правда.

Надійко! Витримай усе!

Ти вже перемогла. І дарувала перемогу Матері. Україні!

Юрій ПРИГОРНИЦЬКИЙ.

Україна пережить!
Сини України – буми!
Слава Україні!
2015 р.
#FreeSavchenko